

15 juli 2020, Valthermond

Geachte lezer,

*'Wat het beste is, is in grote mate ongewis. Het is zinvoller om de veerkracht van het systeem – het vermogen tot aanpassing – te verbeteren. Voor meer veerkracht is meer variëteit nodig in het onderwijs. Stimuleer actief en gericht nieuwe initiatieven. De overheid moet bestaande mogelijkheden voor vernieuwing beter bekend maken én de wet- en regelgeving verruimen. Het gaat dan [ook] om het organiseren van educatieve voorzieningen voor jonge kinderen én voor volwassenen over de grenzen van het (onderwijs)stelsel heen.'*¹

Advies van de Onderwijsraad aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Volgens de Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) is Nederland als het gaat om onderwijsinnovatie een van de meest vooruitstrevende landen ter wereld². Maar waar blijft de innovatie over de grenzen van het stelsel heen? Thuisonderwijs is met dit wetsvoorstel nog altijd geen vrij toegankelijke onderwijsvorm. Ouders kunnen niet kiezen voor thuisonderwijs op grond van pedagogische of andere bezwaren, iets wat in veel andere Europese landen een grondrecht is. Daarnaast is thuisonderwijs vrijwel uitgesloten als je eenmaal op school hebt gezeten. Het is daardoor niet beschikbaar voor kinderen die vanwege psychische problemen, hoogbegaafdheid, of andere redenen aantoonbaar niet in een onderwijssetting functioneren.

Thuisonderwijs is mijns inziens een noodzakelijke, maar in ieder geval een zeer welkome aanvulling op het huidige Nederlandse onderwijsbestel. Ik ben niet tegen school, zeker niet. Ik keur de keuze van mensen die kiezen voor school niet af, integendeel zelfs. Mijn streven is ook niet dat zoveel mogelijk kinderen thuisonderwijs krijgen. Ik pleit voor vrijheid om te kunnen kiezen voor het best mogelijke onderwijs. In sommige gevallen is dat thuisonderwijs. De kwaliteit van onderwijs hangt immers af van de ontvanger ervan, er is geen one-size-fits-all. Daarom is het wettelijk verankeren van thuisonderwijs als mogelijke invulling van de leerplicht nodig, zodat een ieder die dat wenst, op elk moment, kan kiezen voor thuisonderwijs.

De unieke kwaliteiten van thuisonderwijs licht ik toe in deel I, in deel II behandel ik de mogelijke bezwaren tegen thuisonderwijs en tot slot laat ik de kinderen over wie het gaat aan het woord. Ik kies er bewust voor om enkel in te gaan op het feit dat dit wetsvoorstel artikel 5 onder b van de Leerplichtwet 1969³ in stand wil houden. Ik sta echter volledig achter de andere bezwaren en aanbevelingen die de Nederlandse vereniging voor Thuisonderwijs (NVvTO) aandraagt in haar reactie.

Deel I Unieke kwaliteiten van thuisonderwijs

Maatwerk

Elk kind heeft recht op goed onderwijs. Ons onderwijsstelsel voorziet daar voor een groot deel in. Maar met ruim 2,5 miljoen leerplichtige kinderen, is het logisch dat ons ene schoolsysteem niet voor élk kind de beste vorm van goed onderwijs is. Niet ieder kind leert op dezelfde manier of in hetzelfde

¹ Rapport: Een onderwijsstelsel met veerkracht (2014). Onderwijsraad, p.7.

² Organisation for Economic Cooperation and Development (2014). Are grouping and selecting students for different schools related to students' motivation to learn? Parijs: OECD Publishing.

³ Art. 5 sub b LPW.

tempo. Dat is afgelopen decennia onomstreden aangetoond en door initiatieven als 'passend onderwijs' onderkend door de overheid. Maatwerk is nodig. Thuisonderwijs is het summum van maatwerk. Al jaren worden er miljoenen geïnvesteerd in maatwerk, maar nog altijd wordt thuisonderwijs niet als volwaardige vorm van onderwijs erkend in Nederland. De unieke individugerichte aanpak van thuisonderwijs blijkt nastrevenswaardig, maar is voor scholen niet realiseerbaar.

Een groot voordeel van thuisonderwijs is de flexibiliteit die maatwerk met zich meebrengt. Kinderen leren in hun eigen tempo en op de manier die voor hen het beste werkt. Het onderwijs beweegt mee met de ontvanger ervan. Deze flexibiliteit in tempo, onderwerpen en leerstijlen maakt thuisonderwijs zo waardevol. Kinderen ervaren meer eigenaarschap over hun leren en over zichzelf. Als ze zich verder in een onderwerp willen verdiepen, dan kan dat, als ze ergens helemaal in opgaan en nog even door willen werken, dan verstoort een schoolbel dat niet, als ze behoefte hebben aan rust, dan is die mogelijkheid er ook en ze kunnen oneindig veel vragen stellen. De unieke één-op-één-aanpak biedt elk kind de mogelijkheid zich naar zijn aard en ideaal te ontwikkelen, terwijl volgens de Onderwijsinspectie door een gebrek aan maatwerk in het schoolonderwijs talent wordt vermorst.⁴

Daarnaast is thuisonderwijs niet verbonden aan huis, zoals de naam misschien doet vermoeden. Ook de locatie past zich aan het onderwijs aan. Er is veel ruimte voor culturele uitstapjes, lichamelijke beweging en om de natuur in te gaan. Het flexibele karakter maakt leren niet plaats- en tijdgebonden. Kinderen maken zich daarmee eigen dat leren altijd en overal gebeurt.

Maatwerk heeft nog een voordeel: 'Er wordt, in termen van leeropbrengsten, méér bereikt bij jongeren door beter in te spelen op hun capaciteiten, ambities en leerstijlen [...]. Dit motiveert jongeren ook meer tot leren', aldus het ministerie van OCW.⁵ Oftewel, met maatwerk bereik je meer én het motiveert jongeren meer tot leren.

Betekenisvol leren vanuit intrinsieke motivatie

Goed onderwijs is niet per definitie gebonden aan een klaslokaal. Sterker nog, leeropbrengsten zijn met name hoog wanneer je leert in een betekenisvolle context, met andere woorden, als je leert in interactie met de wereld om je heen. 'Een belangrijk kenmerk van krachtige leeromgevingen is dat leerlingen nieuwe kennis en vaardigheden aanleren binnen de context van betekenisvolle authentieke complexe leeromgevingen die zoveel mogelijk lijken op de werkelijke omgeving buiten school'⁶. Thuisonderwijs gaat nog een stap verder: het onderwijs lijkt niet op de werkelijke omgeving, het onderwijs vindt vaak effectief plaats in de werkelijke omgeving; de krachtigste leeromgeving die er is.

Het schoolonderwijs gaat ervan uit dat de onderwezen leerstof toegepast kan worden in de praktijk. Deze transfer gebeurt echter zelden⁷, transfer naar de praktijk komt vrijwel niet voor⁸ en je kunt je

⁴ Ministerie van OCW (2007). Tekenen voor Kwaliteit. Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs. Den Haag: Ministerie OCW.

⁵ Ministerie van OCW (2007). Tekenen voor Kwaliteit. Kwaliteitsagenda Voortgezet Onderwijs. Den Haag: Ministerie OCW, p.12.

⁶ Oostdam, R. J., Peetsma, T. T. D., & Blok, H. (2007). Het nieuwe leren in basisonderwijs en voortgezet onderwijs nader beschouwd: een verkenningnotitie voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut, p.24.

⁷ Greeno, J.G. (2006). Authoritative, Accountable Positioning and Connected, General Knowing: Progressive Themes in Understanding Transfer. *The Journal of the Learning Sciences*, 15(4), 539-551; Detterman, D. L. (1993). The case for the prosecution: Transfer as epiphenomenon. In D. K. Detterman & R. J. Sternberg (Eds.), *Transfer on trial: Intelligence, cognition, and instruction*, 1-24. Norwood, NJ: Ablex.

⁸ Alexander, P. A. (2003). The Development of expertise: The journey from acclimation to proficiency. *Educational Researcher*, 32-8, 10-14; Hansen, W. L., Salemi, K. M., & Siegfried, J. J. (2002). Use it or lose it: teaching Literacy in the Economics Principles Course. *American Economic Review*, 92, 463-472.

zelfs afvragen of transfer überhaupt haalbaar is voor kinderen in de schoolgaande leeftijd⁹. Met anderen woorden, leerlingen kunnen het geleerde vrijwel niet toepassen buiten het leslokaal.

Doordat er geleerd wordt in betekenisvolle situaties blijft de leermotivatie onder thuisonderwezen kinderen hoog of neemt deze gedurende de schoolleeftijd toe.¹⁰ Daarnaast is thuisonderwijs vaker leerlinggecentreerd (informeel) dan het schoolse leerplangebende (formele) onderwijs, waardoor er geleerd kan worden vanuit rijkdom: vanuit de talenten en interesses van een kind. Dit zorgt er eveneens voor dat de leermotivatie hoog blijft.

Ik spreek bewust van een blijvend hoge leermotivatie. Elk kind wordt namelijk geboren met een oneindige nieuwsgierigheid, een intrinsieke motivatie voor leren die ervoor zorgt dat de wereld ontdekt wordt. Deze motivatie, die cruciaal is voor leren, wordt ervaren als er een gevoel is van autonomie en het wordt ondermijnd door externe beloningen, geen vrije keuze hebben en deadlines. Het is dan ook niet verwonderlijk dat intrinsieke motivatie van kinderen afneemt tijdens de basisschoolperiode¹¹ en dat leerlingen een grotere hekel aan school hebben gekregen aan het einde van deze periode¹².

Wanneer kinderen zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen leerproces, geeft dit hen rust en zelfvertrouwen.¹³ Als we blijven aansluiten bij de belevingswereld en de interesses en talenten van het kind en het kind autonomie geven en daarmee dus verantwoordelijkheid geven in het leerproces blijft de intrinsieke motivatie intact. Dat kan met thuisonderwijs en is een fantastische basis voor een leven lang leren. Kinderen krijgen tijdens hun leven vaak enkel in de schooljaren te maken met formeel leren¹⁴, maar na die jaren gaat het leren gewoon door. Door de informelere leeraanpak van thuisonderwijzers gedurende de schoolleeftijd zijn hun kinderen daar goed op voorbereid.

Toekomstbestendig

In het huidige systeem komen scheuren. De Onderwijsinspectie geeft aan dat er sprake is van 'sterke en oplopende segregatie, een gestage daling van de prestaties in het funderend onderwijs, lerarentekort en schoolverschillen'. Ze noemt dat met recht 'zorgelijke ontwikkelingen'. Vorig jaar vroeg de inspecteur-generaal van het onderwijs zich af of het onderwijs wel de garantie kan blijven bieden dat de opleiding van leerlingen en studenten aan belangrijke basiseisen voldoet. De oplossingen hiervoor van scholen leiden 'onvoldoende tot duurzame verbeteringen en het bereidt het onderwijs onvoldoende voor op de toekomst'.¹⁵

De Onderwijsraad kwam een aantal jaar geleden al met hét advies om het onderwijs toekomstbestendiger te maken: stimuleer actief en gericht nieuwe initiatieven over de grenzen van het (onderwijs)stelsel heen.¹⁶ Innovatie is namelijk nodig. Door het lerarentekort is er echter nauwelijks tijd voor kwaliteitsverbetering¹⁷, laat staan voor innovatie. Het lerarentekort zal volgens de Onderwijsinspectie alleen maar oplopen en zich uitbreiden komende jaren. Dat is niet alleen

⁹ Kneppers, L., van Boxtel, C., van Hout-Wolters, B. (2009). De weg naar transfer: een concept- en contextbenadering voor het vak economie in het voortgezet onderwijs. *Pedagogische Studiën*, 86-1, 41-62.

¹⁰ Apostoleris, N.H. (2000). Children's love of learning: Home schooling and intrinsic motivation for learning. Ph.D. dissertation, Clark University.

¹¹ Hennessey, B. A. (2015). If I were secretary of education: A focus on intrinsic motivation and creativity in the classroom. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9, 187- 92; Lepper, Mark & Corpus, Jennifer & Iyengar, Sheena. (2005). Intrinsic and Extrinsic Motivational Orientations in the Classroom: Age Differences and Academic Correlates. *Journal of Educational Psychology*. 97. 184-196.

¹² Blok, H. (2004). Is school echt zo belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind? JSW. 89-1, 29-32.

¹³ Rapport: De staat van het Onderwijs (2020). Inspectie van het Onderwijs.

¹⁴ Hager, P., & Halliday, J. (2006). Recovering Informal Learning: Wisdom, Judgement and Community. *Lifelong Learning Book Series*, Vol. 7. Dordrecht, Netherlands: Springer

¹⁵ Rapport: De staat van het onderwijs (2019). Inspectie van het Onderwijs.

¹⁶ Rapport: Een onderwijsstelsel met veerkracht (2014). Onderwijsraad.

¹⁷ Rapport: De staat van het onderwijs (2019). Inspectie van het Onderwijs.

problematisch voor de kwaliteit van het onderwijs, maar ook voor de samenleving als geheel, stelt zowel de Onderwijsinspectie¹⁸ als de Onderwijsraad¹⁹.

Vrijheid van onderwijs beperkt zich nu tot de vrijheid van het stichten van scholen. De Onderwijsinspectie stelde recent dat deze vrijheid in toenemende mate gebruikt wordt om te innoveren²⁰. Deze innovatiedrang binnen het huidige onderwijsbestel laat zien dat het systeem zoals we dat kennen niet meer volstaat. Maar de vrijheid van onderwijs zou niet beperkt moeten blijven tot het kiezen van een richting of het innoveren binnen één bepaald systeem, echte vrijheid betekent ook mogen kiezen voor een ander systeem. Thuisonderwijs is zo'n ander systeem. Een vorm van onderwijs met een eigen karakter en unieke kwaliteiten.

De diversiteit die een ander systeem, zoals thuisonderwijs, en daarmee een andere inrichting van het onderwijs met zich meebrengt, is overigens geen bedreiging voor het huidige systeem, het is een verrijking ervan. Sterker nog de uniformiteit die het huidige stelsel oplevert, is onwenselijk. In het werkveld is de norm niet meer 40 uur per week op één vaste locatie achter een bureau zitten. Daarnaast leiden we op voor banen die nog niet bestaan en voor een toekomst vol ongekende uitdagingen. We weten niet wat onze kinderen te wachten staat. Creatieve, intrinsiek gemotiveerde en betrokken mensen zullen we daarom hard nodig hebben. En die vaardigheden verwerf je niet op school, die behouden sommigen, gelukkig, ondanks school.

Conclusie deel I

Thuisonderwijs is het summum van maatwerk en het zorgt ervoor dat kinderen intrinsiek gemotiveerd blijven om te leren, omdat het onderwijs meebeweegt met de ontwikkeling en behoeften van het kind. Allemaal karakteristieken die scholen nastreven. En dat is begrijpelijk. Deze eigenschappen creëren namelijk zowel een krachtige leeromgeving als een prettig leerklimaat: noodzakelijke voorwaarden om tot leren te komen. Thuisonderwijs biedt daarmee individuele kinderen de mogelijkheid zich optimaal voor te bereiden op de toekomst. Door de keuze voor thuisonderwijs los te koppelen van richtingbezwaren en te koppelen aan de grondwettelijke onderwijsvrijheid, wordt ook ons onderwijsbestel als geheel toekomstbestendiger.

Deel II Bezwaren tegen thuisonderwijs ontkracht

Kinderen kunnen zich op sociaal-emotioneel vlak niet voldoende ontwikkelen

Dit is vaak hét bezwaar tegen thuisonderwijs. Als kinderen niet naar school gaan, zo is de aanname, dan is er geen of onvoldoende sociale interactie. Opmerkelijk is dat hoe langer het instituut school in een samenleving bestaat, hoe vaker vragen hierover gesteld worden. School lijkt tegenwoordig de enige mogelijkheid voor het ontwikkelen van sociaal-emotionele vaardigheden. Maar het feit dat een kind deze vaardigheden voornamelijk ontwikkelt gedurende de schoolgaande leeftijd, betekent niet dat dat komt doordat ze naar school gaan. Deze causaliteit is allerm minst aannemelijk.

Thuisonderwezen kinderen hebben evenveel goede vrienden als schoolgaande kinderen en deze vriendschappen zijn ook van gelijke kwaliteit. Daarnaast is hun houding ten opzichte van leraren positiever, net als de relatie met hun ouders.²¹ Dat laatste kan komen doordat socialisatie het meest

¹⁸ Rapport: De staat van het onderwijs (2019). Inspectie van het Onderwijs.

¹⁹ Onderwijsraad (2018). Ruim baan voor leraren. Een nieuw perspectief op het leraarschap. Den Haag: Onderwijsraad. Oomens, M., Scholten, F.

²⁰ Rapport: De staat van het Onderwijs (2020). Inspectie van het Onderwijs.

²¹ Reavis, R., & Zakrinski, A. (2005). Are home-schooled children socially at-risk or socially protected? *The Brown University Child and Adolescent Behavior Letter*, 21-9, 1, 4-5.

effectief is wanneer het plaatsvindt in de context van een ondersteunende, responsieve relatie.²² Door het onderwijs van kinderen buiten school te situeren, worden hun ervaringen met socialisatie vooral opgedaan in dergelijke relaties,²³ wat de sociale vaardigheden ten goede komt.

Thuisonderwijsgezinnen zijn erg actief op sociaal gebied.²⁴ Onderling wordt er, dwars door alle levensovertuigingen en leeftijden heen, veel georganiseerd, maar ook sportclubs en andere activiteiten worden door de kinderen veel bezocht.²⁵ Thuisonderwezen kinderen zijn bovendien meer betrokken bij hun gemeenschap. En zij hebben minder gedragsproblemen en een beduidend positiever zelfconcept.²⁶ Het is dan ook logisch dat nagenoeg alle ouders vol vertrouwen zijn over de sociale competenties die hun kinderen verwerven. Van isolatie, een vaak verondersteld risico van thuisonderwijs, is volgens hen geen sprake.²⁷

Niet alleen de ouders zelf constateren dit, experts trekken dezelfde conclusie. Zowel nationaal als internationaal is er op het gebied van sociaal-emotionele vaardigheden geen verschil tussen schoolgaande kinderen en thuisonderwezen kinderen of een verschil in het voordeel van de laatstgenoemden. Deze resultaten worden ook gevonden als gecontroleerd wordt voor alle achtergrondvariabelen, waaronder het opleidingsniveau van de ouders.²⁸

Op scholen komen kinderen ook in aanraking met mensen met verschillende achtergronden en denkwijzen, maar tegelijkertijd constateert de Onderwijsinspectie een ongewenste situatie. 'Vooral hoger opgeleide ouders scheiden zich af. Dat gebeurt via de schoolkeuze: door te kiezen voor scholen met specifieke onderwijsconcepten, scholen waar alleen leerlingen met een vergelijkbare achtergrond op zitten of voor privaatonderwijs.' In vergelijking met andere landen is het Nederlandse onderwijs sterk gesegregeerd. Er ontstaan nu bubbels van gelijkgestemden waar leerlingen nauwelijks uitkomen.²⁹ Ook het ministerie van OCW vindt dit onwenselijk, omdat 'het sociale scheidlijnen niet alleen weerspiegelt, maar ook versterkt'.³⁰

Een ander argument tegen thuisonderwijs is dat kinderen door sociale stress op school weerbaarder worden, thuisonderwezen kinderen zouden sociaal niet weerbaar genoeg zijn. Tegenslagen zijn inherent aan leven, daarom is veerkracht van groot belang. Het feit dat er tegenslagen zijn, is een gegeven, maar we moeten uiterst voorzichtig zijn met het toekennen van positieve effecten eraan. Sociaal onveilige situaties vergroten de weerbaarheid namelijk niet, ze bewerkstelligen het tegenovergestelde effect. Pesten richt ernstige schade aan en kan voor het slachtoffer en de dader verstrekkende gevolgen hebben voor de ontwikkeling op zowel de korte als lange termijn, waaronder

²² Kochanska, G., Woodard, J., Sanghag, K., Koenig, J. L., Yoon, J. E., & Barry, R. A. (2010). Positive socialization mechanisms in secure and insecure parent-child dyads: Two longitudinal studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51, 998-1009.

²³ Medlin, R.G., (2013) Homeschooling and the Question of Socialization Revisited. Stetson University.

²⁴ Ray, B. (2017) A Review of research on Homeschooling and what might educators learn? *Pro-Posições* 28-2, 85-103.

²⁵ Medlin, R. G. (2006). Homeschooled Children's Social Skills. *Home School Researcher*, 17-1; Ray, B. (2017) A Review of research on Homeschooling and what might educators learn? *Pro-Posições* 28-2, 85-103.

²⁶ Blok, H. (2002) 'De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten', *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 14-4, 151-163.

²⁷ Blok, H. (2004). Is school echt zo belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind? *JSW*. 89-1, 29-32.

²⁸ White, S., Moore, M., & Squires, J. (2009). Examination of previously homeschooled college students with the Big Five model of Personality. *Home School Researcher*, 25-1; White, S., Williford, E., Brower, J., Collins, T., Merry, R., & Washington, M. (2007). Emotional, social and academic adjustment to college: A comparison between Christian home schooled and traditionally schooled college freshmen. *Home School Researcher*, 17-4; Ray, B. D. (2005). A homeschool research story. In Bruce S. Cooper (Ed.), *Home schooling in full view: A reader*, Hoofdstuk 4. Greenwich, CT: Information Age Publishing; Medlin, R. G. (2000). Home schooling and the question of socialization. *Peabody Journal of Education*, 75-1 & 2; Blok, H. (2002) 'De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten', *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 14-4, 151-163.

²⁹ Nieuwsbericht: Aanpak segregatie door gemeenten en scholen, 13-03-2019, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

³⁰ Kamerbrief 35000-VIII-175.

een mindere weerbaarheid.³¹ Weerbaarheid is gekoppeld aan zelfvertrouwen en vergroot je in sterke vertrouwensrelaties.³² Daar moeten we zowel thuis als op school op inzetten.

Kortom, de kinderen van thuisonderwijzers komen in aanraking met een grote variatie aan sociale contacten. Doordat er geen leeftijdssegregatie plaatsvindt, door de vele sociale activiteiten die zij ondernemen, door hun maatschappelijke betrokkenheid en door de diversiteit van de thuisonderwijsgemeenschap, leren kinderen samen spelen en samenwerken met andere kinderen met diverse achtergronden. Een goede voorbereiding op de toekomst.

Ouders zijn geen leerkrachten

Een andere zorg is het wegvallen van bevoegde leraren. Goede leraren zijn immers onmisbaar voor goed onderwijs. Kunnen ouders die taak dan wel op zich nemen? De Onderwijsinspectie geeft aan dat de beste resultaten tot stand komen als er tussen leraar en leerling 'een goede en persoonlijke relatie is, met oog voor zowel het gedrag als de sociaal-emotionele behoefte van individuele leerlingen'. Belangrijk is de 'nabijheid en betrokkenheid van de leraar, ook buiten het vak en de lessen om' met 'vertrouwen als basis'.³³ Het is dus niet verwonderlijk dat onderzoeksresultaten consequent aantonen dat ouders meer dan capabel zijn om hun kinderen thuis te onderwijzen.

Motivatie en betrokkenheid van de ouders zijn misschien wel de doorslaggevende succesfactoren. De leerresultaten van kinderen verschillen in ieder geval niet tussen kinderen van ouders met en zonder een onderwijsbevoegdheid.³⁴ Alle ouders zijn van nature goede begeleiders. Zeker nu er online veel kwalitatief goed onderwijs beschikbaar is, hebben scholen niet meer het monopolie op onderwijs. Ouders die thuisonderwijs geven blijven actief meegroeien met hun kind en met goed resultaat. Onderzoek naar de effectiviteit van thuisonderwijs verleent brede steun aan de opvatting dat ouders met hun kinderen via thuisonderwijs heel goede leerresultaten kunnen realiseren.³⁵

We kunnen de kwaliteit niet garanderen, want thuisonderwijzers toetsen niet

Op school garanderen we kwaliteit door te toetsen. Wanneer we sturende toetsen voor kennis en vaardigheden echter leidend laten zijn voor de onderwijsinhoud, kun je je nooit ten volste ontwikkelen. Want toetsen veranderen het leren. De Onderwijsraad stelt dat ook vast: er ligt een te groot accent op de kwalificatiefunctie. Het onderwijs richt zich vooral op kennis en cognitieve vaardigheden. Dit gaat ten koste van de socialisering en persoonlijke ontwikkeling.³⁶ Daarnaast wordt er teveel en te rigide getoetst, zegt de Onderwijsinspectie. Mede daardoor voelen veel leerlingen toetsstress en voelen leerkrachten zich beklemd door de overheid.³⁷

Dus waar we denken de onderwijskwaliteit in het reguliere onderwijs te kunnen garanderen middels toetsen, blijkt het tegenovergestelde waar. De resultaten op het eindexamen zijn in Nederland steeds beter, maar internationaal gezien raken we steeds verder achter³⁸. Oftewel, de resultaten van toetsen nemen toe, maar de onderwijskwaliteit neemt af. Met als bijgevolg dat de sociale en

³¹ Eindrapport: Wat werkt tegen pesten? (2018). Effectiviteit van kansrijke programma's tegen pesten in de Nederlandse onderwijspraktijk. Universiteit Utrecht, p.30; Oecd. (2017). How much of a problem is bullying at school? PISA in *Focus 2017* (Vol. 74); Bond, L., Carlin, J. B., Thomas, L., Rubin, K., & Patton, G. (2001). Does bullying cause emotional problems? A prospective study of young teenagers. *BMJ*, 323-7311, 480-484.

³² Bowes, L., Maughan, B., Caspi, A., Moffitt, T.E. and Arseneault, L. (2010). Families promote emotional and behavioural resilience to bullying: Evidence of an environmental effect, *J. Child Psychol. Psychiatry Allied Discip*, 51-7, 809-817.

³³ Rapport: de Staat van het Onderwijs (2020). Inspectie van het Onderwijs.

³⁴ Ray, B. (2015) Research Facts on Homeschooling. National Home Education Research Institute (NHERI).

³⁵ Blok, H., & Karsten, S. (2008). Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaar. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

³⁶ Rapport: Een smalle kijk op onderwijs (2013). Onderwijsraad.

³⁷ Inspectie van het Onderwijs (2017) "Is meten wel weten?" met als subtitel "Zijn we doorgeschoten in onze behoefte de kwaliteit van het leren uit te drukken in cijfers?" Verslag studiemiddag op 19 oktober, 2019. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

³⁸ Rapport: de Staat van het Onderwijs (2020). Inspectie van het Onderwijs.

persoonlijke ontwikkeling in het geding komen en er zowel door leraren als door leerlingen steeds meer stress wordt ervaren.

Het gebruikt van (teveel) toetsen, draagt dan ook niet bij aan het doel van onderwijs: de zo volledige mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind. We kunnen ook vaststellen dat ook de lichamelijke vermogens van het kind in de schoolbanken niet ten volste ontwikkeld worden. Eveneens is een gestandaardiseerd curriculum dat iedereen in hetzelfde tempo en met dezelfde leermaterialen af moet leggen niet per definitie de beste weg naar de volledige ontplooiing van talenten.

Bij thuisonderwijs is er logischerwijs meer ruimte voor lichamelijke activiteiten en zeker ook meer ruimte voor de ontplooiing van talenten, omdat het onderwijs is afgestemd op het individuele kind. Verder wordt er niet of nauwelijks getoetst. En als er getoetst wordt dan is dit vrijwel altijd formatief en in een betekenisvolle context. Als ik bijvoorbeeld wil weten of mijn kind een goede appeltaart kan bakken, dan is een multiple-choice-toets met vragen over de ingrediënten en bakmethoden minder functioneel dan het daadwerkelijk proeven van een door mijn kind gebakken appeltaart.

Door het individuele onderwijs is het tevens niet noodzakelijk toetsen in te zetten als instrument voor het verkrijgen van inzicht in de voortgang. Als thuisonderwijzer ben je door de unieke één-op-één-benadering immers altijd op de hoogte van de vorderingen van je kind.

Passend toezicht op thuisonderwijs is wel degelijk wenselijk. Als toetsing niet het juiste instrument is voor kwaliteitscontrole, wat dan wel? Onderwijskwaliteit aantonen kan, zoals de Stichting Keurmerk Thuisonderwijs³⁹ al jaren succesvol doet, bijvoorbeeld middels het opstellen van en reflecteren op een onderwijsplan.

Op dit moment is er in de praktijk geen sprake van een zorgelijke situatie voor van de leerplicht vrijgestelde kinderen⁴⁰ Sterker nog, Vrijwel alle onderzoeken laten zien dat de effectiviteit van thuisonderwijs boven redelijke twijfel verheven is. Kinderen die thuisonderwijs gekregen hebben, onderscheiden zich in hun schoolvorderingen en in hun sociaal-emotionele ontwikkeling in positieve zin van hun op school onderwezen leeftijdgenoten. Volgens sommige onderzoeken bedraagt de gemiddelde voorsprong van de thuisonderwezen kinderen zelfs meerdere leerjaren.⁴¹

Voor thuisonderwijs geldt: onbekend maakt onbemind. Maar wat met name zorgwekkender is, is dat we met het huidige schoolsysteem misschien wel té vertrouwd zijn geraakt. Bekendheid met het systeem maskeert namelijk de eigenaardigheden ervan. We zijn zo vertrouwd met school zoals we dat nu kennen, dat we het heel normaal vinden dat we kinderen met elkaar vergelijken en beoordelen. Ik niet. Ik vind thuisonderwijs normaal: een flexibelere vorm van onderwijs met zeer goede resultaten waarbij kinderen meer in hun eigen tempo hun eigen interesses en talenten kunnen ontplooiën, zonder dat ze doorlopend worden vergeleken en beoordeeld.

Onze gedeelde normen en waarden komen in het gedrang

Scholen hebben de taak de waarden te bevorderen die onze vrije en democratische samenleving mogelijk maken. Kinderen die thuisonderwijs krijgen, groeien (deels) op zonder school, maar niet buiten de pluriforme samenleving, integendeel zelfs. Zoals eerder aangegeven zijn zij zeer maatschappelijk betrokken en sociaal actief. Het is dan ook niet aannemelijk dat zij de geldende normen en waarden uit onze maatschappij niet mee zouden krijgen, laat staan dat deze in het

³⁹ www.stichtingkeurmerkthuisonderwijs.nl

⁴⁰ Blok, H. & Sperling, J. (2012). Thuisonderwijs in Nederland en Vlaanderen: een review. *Pedagogiek*, 32, 235-250.

⁴¹ Blok, H. (2002) 'De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten', *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 14-4, p. 151.

gedrang zouden komen. Niet deelnemen aan schoolonderwijs staat eveneens niet gelijk aan geen onderwijs genieten. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat ouders de gedeelde maatschappelijke normen en waarden niet zouden onderwijzen en bevorderen.

Thuisonderwijs is geen goede voorbereiding op studeren en werken

De thuisonderwijspopulatie in Nederland is klein, waardoor er nog weinig bekend is over de hoe deze groep functioneert na het thuisonderwijs. We weten in ieder geval wel dat uitstroom uit thuisonderwijs overal naartoe gebeurt: basisonderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en universiteit. Er zijn kinderen die thuisonderwijs krijgen gedurende de basisschoolperiode en daarna het reguliere voortgezet onderwijs ingaan. Zoals er niet één systeem is waar elk kind zich optimaal in ontwikkelt, is het ook logisch dat gedurende verschillende levensfasen van kinderen er verschillende behoeftes zijn. En natuurlijk blijkt soms ook dat thuisonderwijs niet de beste optie is voor een kind. Als een overgang van thuisonderwijs naar school- of vervolgonderwijs heeft plaatsgevonden dan kijken ouders in het algemeen met tevredenheid daarop terug. Hun kinderen zijn op een plaats terecht gekomen waar ze zich zonder noemenswaardige aanpassingsproblemen verder hebben kunnen ontwikkelen.⁴²

Resultaten uit het buitenland gelden uiteraard niet zonder meer voor de Nederlandse situatie, maar vanwege de summiere gegevens uit Nederland, is een blik over de grens wel nuttig. Als thuisonderwezen kinderen gaan studeren blijkt dat zij beter voorbereid zijn, en zich in sociaal en emotioneel opzicht beter aanpassen dan studenten die van school komen.⁴³ In Amerika hebben universiteiten zelfs een voorkeur voor 'home schoolers'. Thuisonderwezen kinderen zijn dus goed voorbereid op hun studie, zijn hoger opgeleid dan hun leeftijdgenoten en kijken zelf ook nog eens tevreden terug op de genoten scholing.⁴⁴

Ervaringen die kinderen buiten het onderwijs in sport of cultuur opdoen zijn belangrijk voor de ontwikkeling van vaardigheden die later nodig zijn voor succes op de arbeidsmarkt en in de samenleving.⁴⁵ Thuisonderwijs biedt kinderen veel van die ervaringen. En dat lijkt zijn vruchten af te werpen, want niet alleen instromen in het (hoger)onderwijs is geen probleem, thuisonderwezen kinderen hebben ook vaker een baan en participeren actiever aan samenlevingsverbanden⁴⁶ terwijl bij schoolkinderen het vertrouwen in eigen vaardigheden om actief aan de samenleving mee te doen bescheiden is.⁴⁷

*'Are homeschooled children acquiring the 'skills, behavior patterns, values and motivations' they need to function competently as members of society? And the answer to that question, based on three decades of research on homeschooling is clearly yes.'*⁴⁸ En niet alleen internationaal zijn er geen zorgen over de toekomst van kinderen die thuisonderwijs hebben gekregen, ook de huidige minister van Onderwijs verzekerde ons een aantal jaar geleden al: 'Deze kinderen komen in het leven goed terecht'.⁴⁹

⁴² Blok, H., Triesscheijn, B., Karsten, S. (2010). Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaar: aanvullend onderzoek. Amsterdam, Kohnstamm Instituut.

⁴³ Lattibeaudiere, V.H. (2000). An exploratory study of the transition and adjustment of former home-schooled students to college life. Ph.D. dissertation, University of Tennessee.

⁴⁴ Blok, H., Triesscheijn, B., Karsten, S. (2010). Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaar: aanvullend onderzoek. Amsterdam, Kohnstamm Instituut.

⁴⁵ Kamerbrief 35000-VIII-175.

⁴⁶ Blok, H., Triesscheijn, B., Karsten, S. (2010). Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaar: aanvullend onderzoek. Amsterdam, Kohnstamm Instituut.

⁴⁷ Rapport: de Staat van het Onderwijs (2019). Inspectie van het Onderwijs.

⁴⁸ Medlin, R. G. (2013). Homeschooling and the question of socialization revisited. *Peabody Journal of Education*, 88-3, p.295.

⁴⁹ <https://www.christenunie.nl/k/n29626/news/view/479031/347467/bijdrage-arie-slob-algemeen-overleg-thuisonderwijs.html>, geraadpleegd op 9 juli 2020.

Een veilige situatie is niet gegarandeerd

We kunnen er gelukkig vanuit gaan dat ouders het beste met hun kinderen voor hebben. Ouders die kiezen voor thuisonderwijs doen dat heel bewust. Het vraagt namelijk een enorme tijdsinvestering. Daarnaast is thuisonderwijs een vorm van onbekostigd onderwijs, ouders moeten de lasten wel financieel kunnen dragen. We mogen dus aannemen dat ouders die kiezen voor thuisonderwijs dat zullen doen in het belang van hun kind.

Ieder kind verdient een veilige thuissituatie, zonder twijfel. Daarvoor zijn in Nederland de nodige instanties die daar, samen met de overheid, op toezien. Voor kinderen die thuisonderwijs krijgen is dat niet anders. De signaleringsfunctie die een school heeft vervalt, maar doordat een kind ook altijd gezien wordt door de huisarts, het consultatiebureau, de familie, de medewerkers van de buitenschoolse opvang, de burens, vrienden, de zwemjuf enzovoorts is het kind nooit uit zicht. Het stappenplan verbeterde meldcode kindermishandeling blijft van toepassing.

Bij thuisonderwijs is er veel aandacht voor het proces, het uiteindelijke resultaat wordt niet vergeleken met de resultaten van anderen en kinderen worden er eveneens niet op afgerekend. De afwezigheid van schoolstress en toets-stress komt het mentale welbevinden ten goede. Het ervaren van stress is een significante risicofactor voor levenstevredenheid en hangt sterk samen met emotionele problemen. Het is dan ook een zorgwekkende ontwikkeling dat jongeren in toenemende mate aangeven stress en druk te ervaren vanuit het onderwijs.⁵⁰

Thuisonderwijs creëert ongelijkheid

Er is inderdaad ongelijkheid tussen kinderen die thuisonderwijs krijgen⁵¹. Kinderen van hoogopgeleide ouders presteren op cognitieve vaardigheden beter dan kinderen van ouders die minder hoog zijn opgeleid. Maar exact dezelfde conclusie trekt de Inspectie van het Onderwijs over het Nederlandse schoolonderwijs.⁵² Daarbij vermeldde de Onderwijsinspectie dat die verschillen, door het niet-evenredig verdeelde lerarentekort, komende periode waarschijnlijk alleen maar zullen toenemen.

Ook in 2019 trok de Onderwijsinspectie aan de bel: sommige groepen leerlingen en studenten krijgen in ons land niet de kans die ze verdienen. Al jaren verschillen de schooladviezen van leerlingen in het primair onderwijs structureel naar het opleidingsniveau van de ouders.⁵³ En ook de schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs verschilt naargelang opleidingsniveau van de ouders.⁵⁴ Thuisonderwijs creëert dus geen ongelijkheid, maar weerspiegelt, in minder mate dan schoolonderwijs⁵⁵, de verschillen in opleidingsniveau die er zijn in de samenleving.

Ondanks de verschillen tussen de thuisonderwezen kinderen, presteren zowel thuisonderwezen kinderen van hoogopgeleide ouders als van laagopgeleide ouders beter dan hun leeftijdgenoten uit het reguliere onderwijs. Deze kansenongelijkheid hoeft het onderwijs overigens niet op te lossen. Het is wel de taak van de overheid dat elk kind de beste kansen krijgt. Nu krijgt niet elk kind de kans om thuisonderwijs te genieten, aangezien het hebben van richtingbezwaren noodzakelijk is voor vrijstelling van de leerplicht. De overheid creëert daarmee ongelijke kansen.

⁵⁰ Dopmeijer, J. (2017). Onderzoek Studieklimaat, gezondheid en studiesucces; Stevens, G., Van Dorsselaer, S., Boer, M., De Roos, S., Duinhof, E., Ter Bogt, T., Van den Eijnden, R., Kuyper, L., Visser, D., Vollebergh, W., & De Looze, M. (2018). HBSC 2017. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Utrecht: Universiteit Utrecht; Schoemaker, C., Kleinjan, M., Van der Borg, W., Busch, M., Muntinga, M., Nuijen, J., & Dedding, C. (2019). Mentale gezondheid van jongeren: enkele cijfers en ervaringen. Bilthoven: RIVM.

⁵¹ Ray, B. (2017) A Review of research on Homeschooling and what might educators learn? *Pro-Posições* 28-2, 85-103.

⁵² Rapport: De staat van het onderwijs (2020). Inspectie van het Onderwijs.

⁵³ Rapport: De staat van het onderwijs (2019). Inspectie van het Onderwijs.

⁵⁴ Rapport: De staat van het Onderwijs (2020). Inspectie van het Onderwijs.

⁵⁵ Ray, B. (2017) A Review of research on Homeschooling and what might educators learn? *Pro-Posições* 28-2, 85-103.

Recent onderzoek over de doelmatigheid van het Nederlandse onderwijs, uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW, wijst ons overigens op nog een vorm van ongelijkheid binnen ons onderwijsstelsel. Op Nederlandse scholen zorgt niet alleen het opleidingsniveau van ouders voor ongelijkheid, ook de scholen onderling zorgen niet voor gelijke kansen. Er is een groeiende ongelijkheid tussen scholen en voor scholen in het voortgezet onderwijs zijn de verschillen in onderwijsresultaten het grootst voor alle OESO⁵⁶-landen.⁵⁷ De OECD concludeert zelfs dat van alle OESO-landen Nederland het minst succesvol is in het verminderen van ongelijkheid. Het onderwijs als 'grote gelijkmaker' is vooralsnog een mythe - vooral in Nederland.⁵⁸

Ja, maar... Straks geeft iedereen thuisonderwijs

Op dit moment krijgt 0,03% van de leerplichtige populatie thuisonderwijs. In alle landen waar thuisonderwijs geven een vrije keuze is, blijft het aantal thuisonderwijzers zeer klein. Zelfregulering zorgt ervoor dat het nooit groter wordt dan 1 à 3 procent, blijkt uit alle onderzoeken. Omdat thuisonderwijs substantiële offers vraagt op het gebied van tijd en inkomen, zullen niet veel mensen ervoor kiezen.⁵⁹ Er is dan ook geen enkele reden om aan te nemen dat de groep thuisonderwijzers groot zal worden.

De recente toename van het aantal thuisonderwijzers is trouwens niet verontrustend voor de betrokken kinderen, het is, net zoals de forse stijging van het aantal vrijeschoolleerlingen⁶⁰ en de eerder genoemde innovatiedrang, een duidelijk signaal dat de samenleving toe is aan meer ruimte voor ontwikkelingsmogelijkheden om een leven lang leren te faciliteren, ook buiten schoolverband.

Thuisonderwijs is niet voor iedereen de beste vorm van onderwijs en zal dat ook nooit worden. Juist door regulier onderwijs, speciaal onderwijs, thuisonderwijs en misschien in de toekomst nog wel meer vormen naast elkaar te laten bestaan, kunnen zij elkaar versterken. Door diversiteit in het stelsel kunnen we meer kinderen een onderwijsloopbaan bieden die goed aansluit bij hun specifieke talenten, behoeftes en mogelijkheden.

Conclusie deel II

'Wetenschappelijk gezien zijn er geen argumenten om thuisonderwijs als een minderwaardige onderwijsvorm te beschouwen.'⁶¹ Kinderen worden met liefdevolle ondersteuning door betrokken ouders op een veilige plek zowel op cognitief als sociaal-emotioneel vlak voorbereid op een succesvolle toekomst in onze maatschappij.

Kinderen aan het woord

Ik wil ook graag de stem van de ontvangers van het onderwijs laten horen, want onderwijskwaliteit kunnen we niet beoordelen zonder hen. In het rapport van het Trimbos-Instituut, uitgevoerd in opdracht van UNICEF adviseren jongeren ons over wat zij nodig hebben. Zij geven aan dat de

⁵⁶ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

⁵⁷ Rapport: Een verstevigd fundament voor iedereen (2020). Een onderzoek naar de doelmatigheid en toereikendheid van het funderend onderwijs (primair en voortgezet). McKinsey & Company, Inc. The Netherlands.

⁵⁸ <https://decorrespondent.nl/3670/de-schoolcarriere-van-je-kind-ligt-vaak-al-op-elfjarige-leeftijd-vast-dat-kan-anders/699680930850-26f3fa9e>, geraadpleegd op 8 juli 2020.

⁵⁹ Blok, H. (2004). Is school echt zo belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind? JSW. 89-1, 29-32.

⁶⁰ Factsheet 2019-2020, Vereniging van Vrijescholen.

⁶¹ Blok, H. (2002) 'De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten', *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 14-4, p.8.

schooldruk verlaagd zou moeten worden en dat er meer aandacht voor persoonlijke ontwikkeling op school zou moeten zijn. Daarnaast willen ze graag meer inspraak en invloed en meer vrije tijd.⁶²

Er is ook gekeken naar wat de coronaperiode betekent heeft voor hen. 'Kinderen en jongeren uit de gehele groep geven aan dat ze het fijn vinden hun ouders vaker te zien, dat ze in hun eigen tempo hun schoolwerk kunnen maken en dat ze meer vrije tijd hebben. Ook geven ze aan dat ze minder stress ervaren dan voor Corona. Zowel kinderen als jongeren hebben meer tijd om leuke dingen te doen. [...] Voor een deel van de kinderen en jongeren uit de kwetsbare groepen is thuis zijn een verademing. Meerdere kinderen en jongeren geven aan dat thuisonderwijs en thuis zijn voordelen heeft. Omdat ze meer zichzelf kunnen zijn. [...] Ook geven ze aan dat ze minder stress en meer ontspanning ervaren. Omdat hun ouders hen beter begeleiden dan de juf of meester of omdat ze hun eigen tempo kunnen bepalen. Ook geven ze aan dat ze niet langer gepest worden.'⁶³

Het advies uit het rapport luidt als volgt: 'Ontwikkel nieuwe vormen van onderwijs. [...] Veel kinderen en jongeren hadden last van stress in hun leven, voor Corona. Met het gedwongen thuis zitten ontstaat voor veel kinderen en jongeren rust. Kinderen en jongeren hebben meer contact met hun ouders, kunnen meer zichzelf zijn, zitten beter in hun vel en kunnen meer in hun eigen tempo naar eigen capaciteiten hun schoolwerk doen. [...] Onderzoek welke kinderen in deze unieke tijd juist beter gedijen, tot meer prestaties komen en gelukkiger zijn via thuisonderwijs en welke kinderen en jongeren juist beter gedijen in een schoolse setting. Anticipeer hierop in te ontwikkelen beleid. Betrek kinderen en jongeren bij het vormgeven van toekomstig beleid. [...] Het Kinderrechtenverdrag vraagt dit, maar los hiervan, leidt dit tot een verrijking en vernieuwing die eraan kan bijdragen dat meer kinderen en jongeren dan nu, kansen krijgen op een gunstige ontwikkeling en een op hun situatie afgestemd gunstig toekomstperspectief.'⁶⁴

Ook de Kinderombudsman heeft kinderen aan het woord gelaten. Op de vraag wat zij zouden aanpakken als zij kinderombudsman of -vrouw waren antwoordde ze: voor iedereen onderwijs dat bij hem of haar past.⁶⁵

De afgelopen coronaperiode heeft ons, op veel grotere schaal dan we voor mogelijk hadden gehouden, kennis laten maken met afstandsonderwijs. Ondanks dat afstandsonderwijs veel verschilt van thuisonderwijs, is bij beiden het onderwijs niet gesitueerd op school en dat heeft ons wel degelijk iets geleerd. Voor sommige kinderen is school een veilige haven en veel kinderen hebben school gemist, tegelijkertijd hebben we gezien dat er een groep kinderen is die gedurende de schoolsluiting juist is opgebloeid. De afgelopen maanden hebben ons nog eens extra laten zien hoe verschillend kinderen school ervaren en hoe divers de behoeftes zijn.

Conclusie

Er is altijd hard gevochten voor onderwijs, en met goed resultaat. Jarenlang hebben generaties kinderen kansen gekregen die ze anders niet hadden gehad. En dat is nu nog steeds zo. We moeten dan ook blijven strijden voor goed onderwijs. Alleen moeten we 'onderwijs' niet verwarren met ons 'onderwijsbestel'. Dat laatste is namelijk niet zaligmakend.

⁶² Rapport: Geluk onder druk? (2020) UNICEF Netherlands, Den Haag.

⁶³ Rapport Kinderombudsman: Als je het ons vraagt? (2020). Een QuickScan van de ervaringen van kinderen en jongeren ten tijde van Corona, p.22.

⁶⁴ Rapport Kinderombudsman: Als je het ons vraagt? (2020). Een QuickScan van de ervaringen van kinderen en jongeren ten tijde van Corona, p.24.

⁶⁵ Rapport Kinderombudsman: Als je het ons vraagt? (2020). Een QuickScan van de ervaringen van kinderen en jongeren ten tijde van Corona.

Momenteel proberen we de tekortkomingen binnen het systeem op te lossen binnen datzelfde systeem: passend onderwijs voor kinderen die niet functioneren in een reguliere onderwijssetting, een cursus stressmanagement als de schoolstress te hoog is, een anti-pest-programma wanneer er sociale problemen zijn op scholen, huiswerkklassen en zomerscholen als de leerresultaten achterblijven, initiatieven om ouders te stimuleren hun kind naar een gemengde school te sturen bij groeiende ongelijkheid, externe prikkels inzetten als de motivatie onvoldoende is enzovoorts. Deze interventies doen ons geloven dat we vooruitgang boeken in het onderwijs, terwijl ze slechts betrekking hebben op een onderwijssysteem. Echte werkzame oplossingen zijn nog niet gevonden, want 'Je kunt een probleem niet oplossen met de denkwijze die het heeft veroorzaakt' aldus Einstein, die overigens ook thuisonderwijs heeft gekregen.

Ons onderwijsbestel is toe aan echte vernieuwing. Het is tijd voor innovatie, juist over de grenzen van het bekende onderwijsstelsel heen. Door thuisonderwijs wettelijk te verankeren in ons onderwijsstelsel, kunnen we kwalitatief hoogwaardig onderwijs bieden aan een groep kinderen voor wie school niet passend is. En dan komen we dichterbij hetgeen we allemaal nastreven: goed onderwijs voor iedereen.

Thuisonderwijs is een goede en verantwoorde invulling van de leerplicht. Erken thuisonderwijs daarom voor wat het is: een volwaardige vorm van onderwijs. Er was een tijd waarin aparte jongens- en meisjesscholen normaal waren. Er was een tijd waarin klassen met meer dan 40 kinderen normaal waren. En er komt een tijd waarin thuisonderwijs normaal is. Ik hoop dat we daar niet te lang op hoeven wachten.

Mirka van Renswoude

Docent/Onderzoeker en Taalwetenschapper

Gestopt met werken om thuisonderwijs te kunnen geven.